

ჯეფრი როზენი

გადაწყვეტილების მიმღები: პირადი ცხოვრებისა და სიტყვის თავისუფლების მომავალი „გუგლისა“ და „ფეისბუქის“ ეპოქაში

სტატია გამოქვეყნდა ავტორის თანხმობით. ნამუშევარი პირველად დაიბეჭდა Fordham Law Review-ში.

ჯეფრი როზენი*

ჯორჯ ვაშინგტონის უნივერსიტეტის სამართლის სკოლის პროფესორი.

ერთი ჰიპოთეზის ჩამოყალიბებით მსურდა დამეწყო ჩემი სტატია. შეიძლება ის სულ ცოტა ხანში ჰიპოთეტურად აღარც მოგვეჩვენოს. 2007 წელს „გუგლის“ კონფერენციას ვესწრებოდი. ენდრიუ მაკლაფლინმა, „გუგლის“ პოლიტიკის მიმართულების მაშინდელმა უფროსმა მითხრა, რომ ალბათ ახლო მომავალში „გუგლს“ მსოფლიოში ყველა საზოგადოებრივ თუ კერძო საკუთრების ადგილას დამონტაჟებული ვიდეოსათვალთვალო კამერებიდან მიღებული მონაცემების ინტერნეტზე განთავსებას მოსთხოვენ ცოცხალ რეჟიმში. უნდა გითხრათ, რომ, თუ ეს მონაცემები ერთმანეთს გადაება და დაარქივდა, მაშინ ადამიანის გამოსახულებაზე ერთი დაწკაპუნებით, შესაძლებელი გახდება მისთვის თვალყურის დევნება, 24 საათიან რეჟიმში, თვეების განმავლობაში და წლობითაც.

მსგავსი საყოველთაო სათვალთვალო სისტემის ამოქმედება დაუჯერებელი ამბავი სულაც არ არის. ადვილი წარმოსადგენია, რომ საზოგადოებას ან ხელისუფლებას ეს მოთხოვნა გაუჩნდეს რამდენიმე წელიწადში, თუ გავითვალისწინებთ სოციალურ ქსელებში ადამიანთა

* ჯეფრი როზენი ჯორჯ ვაშინგტონის უნივერსიტეტის სამართლის სკოლის პროფესორი, „ახალი რესპუბლიკის“ (New Republic) სამეცნიერო რედაქტორი და ბრუკინგსის ინსტიტუტის მიწვეული მეცნიერ-თანამშრომელია. ის 2011 წელს გამოცემული ნაშრომის „კონსტიტუცია, 3:0 თავისუფლება და ტექნოლოგიური ცვლილებების“ თანარედაქტორია. წინამდებარე სტატია, რომელიც 2011 წლის 8 თებერვლის ლექციას ეყრდნობა, მცირედ რედაქტირებულია და შეიგოს უახლესი მოვლენების გათვალისწინებით.

ფორდჰამის უნივერსიტეტი; რობერტ ლ. ლევინის საუკეთესო ლექციათა კრებული.
Jeffrey Rosen, The Deciders: The Future of Privacy and Free Speech in the Age of Facebook and Google, 80 Fordham L. Rev. 1525 (2012).
გებგვერდზე: <http://ir.lawnet.fordham.edu/flr/vol80/iss4/1>.

აქტიურ ჩართულობას და სხვისი ცხოვრებისადმი არაჯანსაღ ინტერესს, რასაც, სავარაუდოდ, სახელმწიფო უშიშროების სამსახურის ინტერესებიც დაემატება. ისინი ხომ გვარწმუნებენ, რომ ფარული კამერით განხორციელებული ვიდეოთვალთვალი აუცილებელია ტერორიზმისგან ჩვენს დასაცავად.

დავუშვათ, „გუგლმა“ წინააღმდეგობა ვერ გაუწია საზოგადოების მოთხოვნას და დაიწყო ღია ვიდეოდაკვირვების განხორციელება, რა მოხდება ამ შემთხვევაში? დაირღვევა თუ არა კონსტიტუცია? თქვენ ალბათ მეტყვით, რომ „გუგლის“ ვიდეოდაკვირვება კონსტიტუციურ საკითხს სულ არ ეხება. უზენაესი სასამართლოს აზრით, მეოთხე შესწორება, რომელიც უკანონო ჩხრეკისა და ამოღებისგან გვიცავს, და პირველი შესწორება, რომელიც იცავს ჩვენი სიტყვის თავისუფლებასაც, სახელმწიფოსთვის აწესებს ნორმებს და არა კერძო კომპანიებისთვის, მაგალითად, „გუგლისთვის“.

მაგრამ იქნებ სახელმწიფოს მხრიდან მოქმედების დოქტრინის პრობლემა არცთუ ისე მარტივია? მთავრობამ რომ „Open Planet“ გამოიყენოს მოქალაქეებზე თვალყურის სადევნებლად სახელმწიფოს უსაფრთხოების დაცვის მიზნით და პლატფორმაში საზოგადოებრივი და კერძო საკუთრებაში არსებული ვიდეოკამერის სისტემები გააერთიანოს, ამ შემთხვევაში, დოქტრინის მიხედვით, შესაძლებელი იქნებოდა, სახელმწიფო ქმედებისთვის რაიმე ფორმით ანკესიც გამოგველო და მეოთხე ან პირველი შესწორების საკითხი წამოგვეჭრა.

დავუშვათ, უზენაესმა სასამართლომ გადაწყვიტა, რომ პოლიციის მიერ შემთხვევით შერჩეული ადამიანების თვალთვალი „გუგლზე“, რეალურად, ჩხრეკაა, რომელსაც მეოთხე შესწორება არეგულირებს. მოითხოვს თუ არა სასამართლო მთავრობისგან ორდერს ჩხრეკაზე, სანამ ის ერთთვიან თვალთვალს დაუწყებს ვინმეს „გუგლით“? სწორედ ეს პრობლემა წამოიჭრა ამ ბოლო ათწლეულის ყველაზე მნიშვნელოვან საქმეში „აშშ ჯოუნსის წინააღმდეგ“ (United States v Jones),¹ რომელიც პირად ცხოვრებას ეხებოდა და რომელზეც უზენაესმა სასამართლომ გადაწყვეტილება ახლახან მიიღო. ამ საქმის მთავარი სადავო საკითხი იყო, შეეძლო თუ არა პოლიციას მალულად და დაუსაბუთებელი ორდერის გარეშე მიემგრებინა GPS-ს მოწყობილობა მოქალაქის მანქანაზე და დაკვირვებოდა მის გადაადგილებას ერთი თვის მანძილზე 24 საათიან რეჟიმში².

სასამართლო დისკრეციის უფლებამოსილებით სარგებლობდა არსებული დოქტრინის ფარგლებში და შეეძლო, როგორც სურდა, ისე გადაეწყვიტა საქმე. ერთი მხრივ, მას შეეძლო ობამას ადმინისტრაციის პოზიციაც გაეზიარებინა. პრეზიდენტის ადმინისტრაცია ჯოუნსის საქმეში თითქმის იმ განცხადებამდე მივიდა, რომ ჩვენ არ გვაქვს პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის მოლოდინი საზოგადოებრივ ადგილებში. სამი ფედერალური საოლ-

¹ 132 S. Ct. 945 (2012). საქმეში აშშ ჯოუნსის წინააღმდეგ უზენაესმა სასამართლომ განიხილა სახელმწიფო უწყების მიერ: 1. სასამართლო ორდერის გარეშე სანავაგიციო სისტემის ხელსაწყოთა დამონტაჟების საკითხი ნარკოტიკებით ვაჭრობაში ეჭვმიტანილი ჯოუნსის მანქანაზე და 2. მის გადაადგილებაზე 28 დღის განმავლობაში 24 საათიან რეჟიმში მონიტორინგის საკითხი. 2012 წლის 23 იანვარს სასამართლომ ერთნმად მიიღო გადაწყვეტილება, რომ „ხელისუფლების მიერ სანავაგიციო სისტემის ხელსაწყოთა დამონტაჟება სამიზნის მანქანაზე და ამ ხელსაწყოთა გამოყენება მანქანის გადაადგილებაზე მონიტორინგის მიზნით, წარმოადგენს „ჩხრეკას“ მეოთხე შესწორების მიხედვით“. თუმცა სასამართლოს არ განუხილავს „ჩხრეკის“ დაუსაბუთებლობის საკითხი და, შესაბამისად, არც ის, დაირღვა თუ არა მეოთხე შესწორება.

² *Id.*

ქო სასამართლოც იმავე მოსაზრებას იზიარებდა რამდენიმე საქმეში და ძალაში დატოვა GPS-ს ხელსაწყოს გამოყენება ადამიანზე სათვალთვალოდ მანქანით გადაადგილების დროს. საოლქო სასამართლებმა უბრალოდ განაცხადეს, რომ მსგავსი სახის დევნა ჩხრეკას არ წამოადგენს, რადგან ჩვენ არ გავგაჩნია პირადი ცხოვრების დაცვის მოლოდინი საჯარო ადგილებში მოძრაობისას³. მათ დაასკვნეს, რომ, თუ ჩვენს ნებისმიერ მეზობელს ან საზოგადოების რომელიმე წევრს შეუძლია გვითვალთვალოს ისე, რომ სულაც არ არღვევდეს მეოთხე შესწორებით დაცულ ჩვენს ინტერესებს, ვირტუალურ კამერებსაც შეუძლიათ რაღაც ხელსაწყოს საშუალებით ჩვენს გადაადგილებას თვალი ადევნონო.

მაგრამ ეს პარადოქსს წააგავს. ნუთუ შესაძლებელია, რომ საზოგადოების 24 საათიანი თვალთვალი მეოთხე შესწორების საკითხებს არ აყენებდეს? კონსტიტუციის შექმნის პერიოდში მეოთხე შესწორების ჩხრეკის ქრესტომათიულ მაგალითად მეფე ჯორჯის მსახურების გადაწყვეტილება იქნა მიჩნეული. ისინი კოლონიტა სახლებში იჭრებოდნენ მეფის საწინააღმდეგო პამფლეტებისა და ავტორების პოვნის მიზნით⁴. ამ შეჭრებმა და შევარდნებმა შექმნეს სწორედ მეოთხე შესწორება, რომლის პრინციპია: „პიროვნება, საცხოვრებელი, საქმიანი ქალაქები და ქონება“ დაცული უნდა იქნეს არაობიექტური და დაუსაბუთებელი საგამოძიებო მოქმედებებისგან. ადამიანის საკუთარი საწერი მაგიდის უჯრების ჩხრეკა მაშინ პირად ცხოვრებაში აშკარა შეჭრად შეფასდა, თქმა არ უნდა, რომ ყოველ ნაბიჯზე 24 საათიანი თვალთვალი კიდევ უფრო დიდი ჩარევაა ცხოვრებაში.

როცა სატელეფონო საუბრების ფარული მოსმენის კონსტიტუციურობის საკითხს აფასებდა, უზენაესი სასამართლოს მოსამართლე ლუის ბრანდისმა აღიარა, რომ პირად ცხოვრებაში შეჭრა, სატელეფონო საუბრის მოსმენის გზით, იმდენად მაღალი ხარისხის ჩარევას წარმოადგენდა, რომ ზოგადი სახის ორდერიც არ იყო საკმარისი მისთვის. ის დაუინებოთ იმეორებდა, რომ, თუ კონსტიტუციას ისე არ განვმარტავდით, რომ ტექნოლოგიური წინსვლაც მიგველო მხედველობაში, მოქალაქეებს პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფრო ნაკლები გარანტიები შერჩებოდათ ხელში სადენ-კაბელების ეპოქაში, ვიდრე კონსტიტუციის შექმნის დროს ჰქონდათ⁵. ბრანდისის მაშინდელი განსხვავებული აზრი სატელეფონო მოსმენებზე დღეს, როცა ჩვენ საყოველთაო თვალთვალის წინაშე დავდექით ჩვენსავე ავტომანქანებში თუ „გუგლზე“, უფრო და უფრო აქტუალური ხდება.

უზენაესი სასამართლოს მოსამართლის, ანტონინ სკალიას მიერ ჯოუნსის საქმეში წარმოდგენილ უმრავლესობის მოსაზრებაში ხაზი გაესვა იმ ფაქტს, რომ გლობალური სანავიგაციო სისტემით თვალთვალი ჩხრეკას წარმოადგენდა, რადგან პოლიციამ ხელყო ჯონსის საკუთრების უფლება, როცა სისტემის სათვალთვალო მოწყობილობა მიამაგრა მის ავტომანქანას. მოსამართლე სამუელ ალიტო, უნდა აღინიშნოს, რომ თავის ნოვატორულ მოსაზრებაში, რომელიც ემთხვევა სკალიას უმრავლესობის აზრს, მაგრამ განსხვავდება დასაბუთებაში

³ იხ. საქმეები: United States v. Marquez, 605 F.3d 604, 609 (მე-8 საოლქო სასამართლო, 2010); United States v. Pineda-Moreno, 571 F.3d 1212, 1214–15 (მე-9 საოლქო სასამართლო; 2010); vacated, --- S. Ct. ---, No. 10-7515, 2012 WL 538278 (21 თებერვალი, 2012); United States v. Garcia, 474 F.3d 994, 997–98 (მე-7 საოლქო სასამართლო).

⁴ იხ. ცნობილი საქმე Entick v. Carrington, 95 Eng. Rep. 807 (K.B. 1765).

⁵ იხ. Samuel D. Warren & Louis D. Brandeis, The Right to Privacy 4 HARV. L. REV. 193 (სამუელ დ. უორენი&ლუის დ. ბრანდისის, პირადი ცხოვრების უფლება); 1890.

(concurrent opinion), ხაზს უსვამს, რომ ხანგრძლივ ვირტუალურ თვალთვალს (რომელსაც ნებართვის ორდერი სჭირდება) და მოკლევადიან თვალთვალს შორის (რომელსაც არ სჭირდება ორდერი) განსხვავება არსებობს. ეტყობა, ალიტო კოლუმბიის ოლქის ფედერალური სასამართლოს მოსამართლის, დუგლას გინსბურგის გავლენას განიცდის, რომელმაც ჯოუნსის საქმეში გადაწყვიტა, რომ GPS-ით განხორციელებული უნებართვო თვალთვალი არაკონსტიტუციურია. გინსბურგმა მართებულად უარყო სანავიგაციო სისტემით თვალთვალისა და მეზობლის თვალთვალის ანალოგია და აღნიშნა, „იმის ალბათობა, რომ უცხო პირი თვალყურს მიადევნებს“ თქვენს ყველა გადაადგილებას ერთი თვის მანძილზე, „არსებითად ნულს უტოლდება“⁶. გინსბურგმა ხაზი გაუსვა აგრეთვე იმ ფაქტს, რომ „ხანგრძლივი თვალთვალის დროს მუდავნდება ისეთი ინფორმაცია, რომელიც, ჩვეულებრივ, მოკლევადიანი თვალთვალისას არ ამკარავდება, მაგალითად, ის, თუ რას აკეთებს ადამიანი ხშირად, რას არ აკეთებს და რას აგროვებს“⁷.

მოდით, ახლა წარმოვიდგინოთ, რომ 2025 წელია და სასამართლო უფრო ამბიციური გახდა. მან გააუქმა „გუგლის“ 24 საათიან თვალთვალზე მიღებული გადაწყვეტილება, რომ ის დაუსაბუთებულ ჩხრეკას წარმოადგენს და რომ პიროვნულ ავტონომიასაც ხელყოფს, როგორც ეს დადგენილი იქნა ამ საქმეებში: *Planned Parenthood of Southeastern Pennsylvania v. Casey* (შობადობის დაგეგმვის სამხრეთ-აღმ. პენსილვანიის სამსახური ქეისის წინააღმდეგ)⁸ და *Lawrence v. Texas* (ლოურენსი ტეხასის შტატის წინააღმდეგ)⁹. როცა პირადი ცხოვრების უფლებასთან დაკავშირებულ ისეთ საქმეებზე ვფიქრობთ, როგორიცაა *Griswold v. Connecticut* (გრისვოლდი კონექტიკუტის შტატის წინააღმდეგ)¹⁰, *Roe v. Wade* (როი ვეიდის წინააღმდეგ) და *Lawrence* (ლოურენსი), ჩვენ, როგორც წესი, სექსუალურ ავტონომიას ვგულისხმობთ. მაგრამ ლოურენსის და ქეისის საქმეებში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლე ენტონი კენედიმ, რომელიც ფართო ავტონომიის არგუმენტაციის ყველაზე აქტიური მომხრე გახლდათ, პიროვნული ავტონომიის გაცილებით ფართომასშტაბიანი პრინციპი ცნო, იმდენად ფართო, რომ ადამიანებს ყველგან მსუფვეი თვალთვალისგანაც დაიცავდა, რაც სულ უფრო ტოტალურ ფორმებს იღებს. როგორც კენედიმ აღნიშნა ლოურენსის საქმეში: „თავისუფლება (Freedom) სივრცულ საზღვრებს სცილდება. თამამი თავისუფლება (liberty) უშვებს საკუთარი თავის ისეთ ავტონომიურობას, რომელიც შეიცავს აზრის, რწმენის, გამონატვისა და გარკვეული ინტიმური მოქმედებების თავისუფლებას“¹².

⁶ United States v. Maynard, 615 F.3d 544, 558 (D.C. Cir. 2010), aff'd sub nom. United States v. Jones, 132 S. Ct. 9545.

⁷ Id. at 562.

⁸ 505 U.S. 833 (1992). სამხრეთ-აღმოსავლეთ პენსილვანიის შობადობის დაგეგმვის სამსახური ქეისის წინააღმდეგ. უზენაესი სასამართლოს შემადგენლობის უმრავლესობამ უფლება აბორტზე კონსტიტუციურად ცნო.

⁹ 539 U.S. 558 (2003). ლოურენსი ტეხასის შტატის წინააღმდეგ; გადაწყვეტილება, რომელიც ამ საქმეში მიიღო უზენაესმა სასამართლომ, ისტორიული მნიშვნელობისაა. მან გააუქმა კანონი სოდომის შესახებ ტეხასსა და 13 სხვა შტატში, რითაც ერთი სქესის ადამიანების სექსუალური ურთიერთობები ლეგალური გახდა აშშ-ის ყველა შტატსა და ტერიტორიაზე.

¹⁰ 381 U.S. 479 (1965). გრისვოლდი კონექტიკუტის შტატის წინააღმდეგ. უზენაესი სასამართლოს ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი გადაწყვეტილება, რომლითაც აღიარებული იქნა, რომ კონსტიტუცია იცავდა პრივატულობას ქორწინებაში. მან გააუქმა კონეკ-ის შტატის კანონი კონტრაცეპციული საშუალებების აკრძალვის შესახებ.

¹¹ 410 U.S. 113 (1973). როი ვეიდის წინააღმდეგ. უზენაესი სასამართლოს 1973 წლის გადაწყვეტილებით, უფლება პირად ცხოვრებაზე, მე-14 შესწორების სათანადო სამართლებრივი პროცედურის პუნქტის (due process clause) მიხედვით, ვრცელდება ქალის მიერ აბორტის გაკეთებაზე მიღებულ გადაწყვეტილებაზეც.

¹² Lawrence, 539 U.S. at 562.

კენედისეულ ხედვას საკუთარ თავზე (“self”), რომელიც ეყრდნობა სახელმწიფოსთვის დომინანტური არსებობის შესაძლებლობის არმიცემას როგორც საზოგადოებრივ, ისე კერძო საკუთრებაში არსებულ ადგილებში, ახლანდელ მიმართეს იმ მიზნით, რომ შეწინააღმდეგებოდნენ არა მარტო საყოველთაო, ყველგან მსუფვე თვალთვალს, არამედ ჯანმრთელობის დაცვის რეფორმებს კონსტიტუციურობის თვალსაზრისით. ლიბერტარიანელი ექსპერტების მიერ ფორმულირებულ ჯანდაცვასთან დაკავშირებული სარჩელები ვითომ ფედერალიზმს ეხება, ანუ სათანადო ბალანსის დაცვას შტატისა და ფედერალურ ხელისუფლებას შორის.

ლიბერტარიანელები ფიქრობენ, რომ შტატსა და ცენტრალურ ხელისუფლებას საერთოდ არ უნდა შეეძლოს ადამიანების იძულება, იყიდონ ის საქონელი, რაც არ სურთ და მნიშვნელობა არ აქვს, ბროკოლი იქნება ეს, შევროლე იმპალა თუ ჯანმრთელობის დაცვის პაკეტი. მაგრამ ბროკოლის რომ აპროტესტებენ¹³, ლიბერტარიანელები რეალურად იმის წინააღმდეგე კი არ მიდიან, რომ ჯანდაცვის მანდატით ფედერალური მთავრობა შტატების უფლებებში არ ჩაერიოს, არამედ ამის ნაცვლად მათ არგუმენტის საფუძვლად ინდივიდუალური თავისუფლება მოაქვთ. მაგალითად, რიჩარდ ეპსტეინი, რენდი ბარნეტისგან განსხვავებით, ღიად აცხადებს, რომ ჯანდაცვის მანდატი ზღუდავს ლიბერტარიანულ თავისუფლებას კონტრაქტის გაფორმებაზე, რაც არა მარტო კონგრესს უბორკავს ხელს, არამედ შტატებსაც კი. მაგრამ მანდატის დასაცავად ის წერს:

„მანდატი ხელს უწყობს მთავრობას, რომ მან მაიძულოს, ვიყიდო ყველაფერი, სავარჯიშო აპარატურიდან ველოსიპედამდე, რადგან სახელმწიფოს, იძულების უფლებამოსილების საშუალებით ყოველთვის შეუძლია რაიმე სიკეთის წინ წამოწევა და საქმის გაუმჯობესება. აქ ირონია იმაშია, რომ ეს ვაჭრობის მარეგულირებელი პუნქტის არგუმენტაცია არ არის, როგორც ასეთი, რადგან, ჩემი აზრით, ეს რომ ვაჭრობის პუნქტს ეხებოდეს, ნებისმიერი შტატის კანონი ამ პროტესტის სუბიექტი გახდებოდა“¹⁴.

უზენაეს სასამართლოს ფაქტობრივად რამდენიმე გადაწყვეტილება აქვს მიღებული, სადაც ამბობს, რომ არც შტატის და არც ფედერალურ მთავრობას „კონტრაქტის თავისუფლებაში“ ჩარევის უფლება არ უნდა ჰქონდეს, ანუ არც ერთს არ უნდა შეეძლოს ადამიანების იძულება, რომ მათთვის არასასურველ ეკონომიკურ ტრანზაქციებში ჩართონ. ეს რამდენიმე საქმე ასოცირდება ცნობილ საქმესთან „ლოჰნერი ნიუ-იორკის წინააღმდეგ“¹⁵, რომელშიც სასამართლომ ნიუ-იორკის კანონი გააუქმა იმ საფუძვლით, რომ ადამიანებმა ისე უნდა მოაგვარონ საკუთარი ეკონომიკური საქმიანობა, რომ „სახელმწიფოს მზრუნველობის ქვეშ არ აღმოჩნდნენ“¹⁶. კანონი პურის მცხოვრებისა და მეფუნთუშეებისთვის სამუშაო საათების მაქსიმალურ რაოდენობას აწესებდა. *Roe v. Wade*-ის საქმის კონსერვატორმა მოწინააღ-

¹³ See Randy Barnett, If Obamacare’s Mandate Is Approved, Congress Can Require Anything (იხ. რენდი ბარნეტი, თუ ობამას ჯანდაცვის რეფორმები დამტკიცდა, კონგრესს ყველაფრის მოთხოვნის საშუალება მიეცემა) Wash. Examiner (June 6, 2011), <http://washingtonexaminer.com/opinion/op-eds/2011/06/if-obamacares-mandate-approved-congress-can-require-anything/40085>.

¹⁴ See Richard Epstein, Obamacare Is Now on the Ropes, RICOCHET (Dec. 13, 2011, 12:01 PM), <http://ricochet.com/main-feed/ObamaCare-is-Now-on-the-Ropes>.

¹⁵ 198 U.S. 45 (1905).

¹⁶ Id. at 57.

მდეგეებმა დაგმეს ლოჰნერში მიღებული გადაწყვეტილება იმ მიზეზით, რომ კონტრაქტის გაფორმების თავისუფლების მკვედრებით აღდგენა მოსამართლეებს წააქეზებდა სხვა ისეთი უფლებების დაცვისკენ, რომლებსაც კონსტიტუცია არ ითვალისწინებდა, მაგალითად, პირადი ცხოვრების ისეთი უფლებისა, რომელიც როის საქმეში იქნა აღიარებული.

ალბათ ლოგიკას მოკლებული არ იქნება, თუ დავუშვებდით, რომ ლიბერტარიანული მოსამართლე, როგორც უზენაესი სასამართლოს მოსამართლე ენტონი კენედია, გააუქმებდა ჯანდაცვის მანდატს, უნებართვო თვალთვალს GPS-ის ხელსაწყოთი და ფედერალური გამოძიების ბიუროს უნებართვო თვალთვალსაც Open Planet-ზე როეს, ქეისისა და ლოურენსის საქმეებში აღიარებული პიროვნული ავტონომიის უფლების სახელით. თუ გავითვალისწინებთ მის თაყვანისცემას ისეთი იდეებისადმი, როგორიცაა მშობელთა და შვილებს შორის ურთიერთობის დაცვის საჭიროება და პიროვნული ავტონომიის ხელშეუხებლობა, რათა ადამიანმა თავად მიიღოს უმნიშვნელოვანესი გადაწყვეტილებები ცხოვრებაში. ძნელი წარმოსადგენი არ იქნება, თუ ის დადებითად განეწყობა იმ განცხადებისადმი, რომ ჯანდაცვის მანდატი არღვევს ინდივიდის უფლებას – თავად გადაწყვიტოს, თუ როგორ მიხედოს თავისი და მისი ოჯახის წევრების ჯანმრთელობას და როგორ იმკურნალოს. იმის წარმოდგენაც ადვილია, რომ კენედიმ უზენაესი სასამართლოს იმავე სამუშაო წელს გააუქმოს ჯანდაცვის მანდატი, უნებართვო სატელიტური თვალთვალი და აღიაროს ერთსქესიანთა ქორწინების უფლება ისევე და ისევე იმ საფუძვლით, რომ „თავისუფლება პიროვნულ ავტონომიას გულისხმობს“¹⁷, მაგრამ მას არც ერთი სხვა კონსერვატორი მოსამართლე არ შეურთდება. ჯონ რობერტსმა, სემუელ ალიტომ, ენტონინ სკალიამ და კლარენს თომასმა თავისი სამოსამართლეო ფილოსოფია ლოჰნერისა და როის საქმეებში მიღებული გადაწყვეტილებების მცდარობაზე ააგეს. რობერტ ბორკი „ამერიკის ცდუნებაში“ წერდა, რომ „ვინც როის ამბობს, მან ლოჰნერი და სკოტი უნდა თქვას“¹⁸.

სხვა სიტყვებით, რომ ვთქვათ, შესაძლოა, პიროვნული ავტონომიის ახალი, ამორფული უფლების შექმნის სურვილი არ ჰქონდათ მოსამართლე სკალიას და დანარჩენ კონსერვატორ მოსამართლეებს, რატომაც მიიღეს გადაწყვეტილება ჯოუნსის საქმეში ვიწრო განმარტებით და არ დაეთანხმნენ მოსამართლე ალიტოს უფრო ფართო აკრძალვას გრძლევადიან თვალთვალზე. ეს კი იმაზე მიგვანიშნებს, რომ ვიწრო განმარტებით მიიღებს უზენაესი სასამართლო საზოგადოებრივ თუ კერძო ადგილებში პიროვნული ავტონომიის დაცვის შესახებ გადაწყვეტილებას თუ ფართოდ განმარტავს მას 2012 თუ 2025 წელს, დამოკიდებულია არა მეოთხე და მე-14 შესწორებების პირად ცხოვრებაზე დაფუძნებული არგუმენტების ლოგიკაზე, არამედ უზენაესი სასამართლოს შემადგენლობაზე და საზოგადოების განწყობაზე. თუკი წარსული გამოცდილება სახელმძღვანელოდ გამოდგება, სასამართლოს პასუხი მეტწილად განპირობებული იქნება საზოგადოების დამოკიდებულებით 24 საათიანი თვალთვალის მიმართ, ანუ მიიჩნევს თუ არა საზოგადოება ამ სახის თვალთვალს უკანონოდ და პირად ცხოვრებაში შეჭრად, თუ იმდენად შეგუებული იქნება ამ მოვლენისადმი ინტერნეტში, ვირ-

¹⁷ Lawrence, 539 U.S. at 562 (ლორენსის საქმე).

¹⁸ იხ. Robert Bork, *The Tempting of America* 32 (1990).

ტუალურ თუ რეალურ სივრცეში, რომ „გუგლზე“ სატელიტური კამერებიდან მიღებული მონაცემების განთავსებისკენ გადაიხრება და არა აკრძალვისკენ.

აი, ამ მოსაზრებაზე მინდა ვისაუბრო და დაგარწმუნოთ, რომ „გუგლისა“ და „ფეისბუქის“ ეპოქაში შესაძლებელია ტექნოლოგიების იმდენად განვითარება, რომ პირად ცხოვრებასა, აზრის თავისუფალ გამოხატვასა თუ სხვა ღირებულებებს შორის გონივრულად იქნეს დაცული ბალანსი. მაგრამ, სავარაუდოდ, მათი დანერგვა მხოლოდ იმ შემთხვევაში გახდება შესაძლებელი, როცა დაინტერესებულ ადამიანთა მცირე რაოდენობა გააპროტესტებს უვარგისად დაპროექტებულ კონსტრუქციებს და მოითხოვს უკეთესს, რითაც ხელს შეუწყობს საზოგადოებრივ კონსენსუსს იმის თაობაზე, რომ პროექტი, რომელიც აგრესიულად იჭრება სხვის სივრცეში, უკანონოა. აი, ამაში რომ დაგარწმუნოთ, რომ შესაძლებელია კარგი და ვარგისი ტექნოლოგიის შექმნა, ოღონდ მისი გამოყენებისთვის კონსენსუსის მიღწევაა საჭირო, საილუსტრაციოდ სამ მაგალითს შემოგთავაზებთ. პირველი აეროპორტის მგზავრთა რენტგენული სკანირების აპარატია; მეორე – ინტერნეტი, რომელიც სამუდამოდ იმახსოვრებს ჩვენს მთვრალ მდგომარეობაში გადაღებულ ფოტოებს „ფეისბუქზე“, და მესამე – ვიდეომასალები „იუთუბზე“, რომლებსაც ტვირთავენ და ხსნიან არა სასამართლოს, არამედ „გუგლის“ აღმასრულებელი კომიტეტის წევრების ბრძანებისა თუ ორდერის საფუძველზე. აქვე მინდა ვთქვა, რომ მათ უფრო დიდი უფლებამოსილება აქვთ სიტყვის თავისუფლებაზე, ვიდრე უზენაეს სასამართლოს.

პირველი: მოდით, განვიხილოთ სკანირების აპარატები, რომლებიც 2011 წლის 11 სექტემბრის შემდეგ სწრაფად მოედო მსოფლიოს აეროპორტებს. ჯერ კიდევ 2004 წელს აშშ-ის მთავრობას მარტივი არჩევანი უნდა გაეკეთებინა ორ აპარატს შორის. ერთი კონტრაბანდის, ლითონის ნივთებისა და ტანსაცმლის ქვეშ დამალულ ცელოფნის პარკებს გარდა ადამიანის შიშველ სხეულსაც არჩვენებდა ეკრანზე (ამის გამო „შიშველი“ აპარატიც შეარქვეს), ხოლო მეორე- უსქესო აპარატს საეჭვო ადგილებზე მიმართული ისრებით (ამ აპარატს კი „ბუნდოვანი“ შეერქვა). პრივატულობის დაცვის თვალსაზრისით რომელი აპარატი ჯობდა, ამის გადაწყვეტას, როგორც იტყვიან, ტვინის ჭყლეტა არ სჭირდებოდა, მაგრამ, რაც მთავარია, საფრთხის შემცირებას ორივე ერთნაირად უზრუნველყოფდა. სულ რამდენიმე ევროპულმა სახელმწიფომ მოითხოვა ის აპარატი, რომელიც ისრებით მიანიშნებდა საეჭვო ადგილებზე, ანუ ე.წ. ბუნდოვანი. მაგრამ უმრავლესობამ უარი თქვა საერთოდ მათ გამოყენებაზე, რადგან გაირკვა, რომ აპარატურა არ ვარგოდა დაბალი სიმკვრივის ფეთქებადი ნივთიერების დეტექციისთვის (მაგალითად, ნივთიერება, რომელიც ერთ-ერთ ტერორისტს თვითმფრინავის ასაფეთქებლად უნდა გამოეყენებინა 2009 წლის შობა დღეს, აეროპორტის თანამშრომლებმა ვერ აღმოაჩინეს)¹⁹.

აშშ-ის უსაფრთხოების დეპარტამენტმა ევროპელებისგან სრულიად განსხვავებული გადაწყვეტილება მიიღო და აეროპორტებში რენტგენული სკანერები გაჩნდა, თანაც ისე, რომ საზოგადოებას აზრის გამოთქმის საშუალებაც არ მიეცა. დეპარტამენტი შემოიფარგლა განცხადებებით იმის თაობაზე, რომ მოწყობილობა პირად ცხოვრებაზე გავლენას არ ახდენ-

¹⁹ ob. Anahad O'Connor & Eric Schmitt, U.S. Says Plane Passenger Tried to Detonate Device, N.Y. TIMES, Dec. 26, 2009, at A1.

და და რომ ე.წ. „ბუნდოვანი“ აპარატურის მოთხოვნას აზრი არც ჰქონდა. მერე კი ის ვითომ შოკში ჩავარდა ხალხის რეაქციით.

რეაქცია კი, უნდა ითქვას, რომ საოცრად ქმედითი აღმოჩნდა. პრეზიდენტმა ობამამ ტრანსპორტირების უსაფრთხოების სამსახურს ყველაფრის თავიდან დაწყება მოსთხოვა, როცა მთელი ქვეყანა სხეულის რენტგენული სკანირებისა და პირადი ჩხრეკის საწინააღმდეგო კამპანიებმა მოიცვა, მას შემდეგ, რაც აეროპორტში ერთ-ერთმა მგზავრმა დაუფიწყარი სიტყვები უთხრა აეროპორტის უსაფრთხოების თანამშრომელს: „ხელი არ ახლოთ ჩემს სასქესო ორგანოს!“²⁰ ის იმ დღეს, გაშიშვლების საწინააღმდეგო მოძრაობის პატრიკ ჰენრიდ იქცა.

2011 წლის თებერვალში, მგზავრთა პირად ჩხრეკაზე გაცემული ნებართვიდან სულ რამდენიმე თვის შემდეგ, ტრანსპორტირების უსაფრთხოების სამსახურმა განაცხადა, რომ იმ აპარატურის ტესტირებას დაიწყებდა, რომელზეც თავად თქვა უარი ათიოდე წლის წინ²¹. გადაწყდა, რომ ქვეყნის 41 აეროპორტში, რომელიც მილიმეტრული რადიოტალღების ტექნოლოგიას იყენებს, გასაფილტრი კომპიუტერული პროგრამა დაეყენებინათ, თუმცა ის აეროპორტები, სადაც რენტგენულ აპარატურას იყენებენ შებრუნებული გაბნევით, დღემდე გაუფილტრავია²².

მოკლედ რომ ვთქვათ, ეს ის შემთხვევაა, როცა პოლიტიკურ პროტესტს შედეგი მოჰყვა. მაგრამ, რა თქმა უნდა, ბედნიერი დასასრული მხოლოდ პოლიტიკური პროტესტის დასახურება არ გახლავთ. ამ შემთხვევაში ტრანსპორტირების უსაფრთხოების სამსახურის წინააღმდეგ სარჩელების შიშმა იქონია გავლენა. პირადი ელექტრონული მონაცემების საინფორმაციო ცენტრმა, რომლის საკონსტრუქციო საბჭოს სიამაყის გრძნობით წარმოვადგენ, შეიტანა სარჩელი ამ ე.წ. „შიშველი“ აპარატების წინააღმდეგ იმ საფუძვლით, რომ მათი შემოღება დაუსაბუთებელი და არაკონსტიტუციურია²³. ვფიქრობ, რომ ჩემი ცენტრი გაიმარჯვებს, რადგან არსებული დოქტრინა გვაძლევს ძლიერ, თუმცა არა გადამწყვეტ არგუმენტს. 1983 წელს მოსამართლე სანდრა დეი ოკონორის მიერ ჩამოყალიბებულ მოსაზრებაში გამართლებულია გაწვრთნილი ძალების გამოყენება ნარკოტიკების მოსაძებნად²⁴. როგორც ოკონორი წერს, ჩხრეკა დიდი ალბათობით მიჩნეული უნდა იქნეს კონსტიტუციური თვალსაზრისით დასაბუთებულად, თუ ეს ძალიან ეფექტიანი მეთოდია კონტრაბანდის აღმოსაჩენად, ისე, რომ არ გამომჟღავნდეს უვნებელი, მაგრამ ადამიანისთვის საჩოთირო ინფორმაცია²⁵. ასე რომ, ძალების ყნოსვა ამ შემთხვევაში იდეალური გზაა. გარკვეულწილად, რენტგენული აპარატურა შებრუნებული გაბნევით – ანუ „შიშველი“ აპარატები – იდეალური ან დასაბუთებული ჩხრეკის ანტითეზაა. ამ აპარატურას სააშკარაოზე გამოაქვს ბევრი უვნებელი,

²⁰ იხ. სტატია მგზავრზე, რომელმაც არ ჩაატარებინა პირადი ჩხრეკა აეროპორტის უსაფრთხოების თანამშრომლებს. Catherine Saillant, Traveler who Resisted TSA Pat-Down Is Glad His Moment of Fame Is Nearly Over, L.A. TIMES (Nov. 19, 2010), <http://articles.latimes.com/2010/nov/19/local/la-me-screening-tyner-20101119>.

²¹ იხ. სტატია ნაკლები გამჟღავნების სკანირების დანერგვაზე. Ashley Halsey III, TSA Debuts System for More Modest Scans, WASH. POST, Feb. 2, 2011, at A2.

²² იხ. მეორე სტატია ნაკლები გამჟღავნების სკანირებაზე: Ashley Halsey III, TSA to Roll Out Less Revealing Scanner, Boston.Com (21 ივლისი, 2011), http://articles.boston.com/2011-07-21/business/29798553_1_scanners-john-spistole-tsa-administrator.

²³ Elec. Privacy Info. Ctr. v. U.S. Dep't of Homeland Sec., No. 09-2084 (D.D.C. filed Jan. 12, 2011).

²⁴ United States v. Place, 462 U.S. 696 (1983).

²⁵ Id. at 707.

მაგრამ უხერხული ინფორმაცია და იგი განსაკუთრებით არაეფექტურია მცირე სიმკვრივის კონტრაბანდის აღმოსაჩენად.

მართალია, უზენაეს სასამართლოს არ შეუფასებია აეროპორტის რენტგენული სკრინინგის ტექნიკა, მაგრამ დაბალი ინსტანციების სასამართლოები ამტკიცებენ, რომ სკრინინგი, თუკი აუცილებელზე ფართო მასშტაბის არ არის ან ძალზე არ იჭრება პირადულ სივრცეში, თანამდეროვე ტექნოლოგიის გათვალისწინებით, კანონერია იმ მიზნისთვის, რომ მოიძებნოს იარაღი ან ასაფეთქებელი საშუალება. 2006 წელს, როცა სააპელაციოს მოსამართლე იყო, ალიტომ გაიმეორა, რომ სკრინინგის ტექნოლოგია უნდა იყოს ეფექტიანი და მინიმალური ხარისხით იჭრებოდეს პირად სივრცეში²⁶. ამ სტანდარტებით კი ვერ იტყვი, რომ „შიშველი“ აპარატი ვინმეს აკმაყოფილებს.

მაგრამ სანაძღვოს არ ვდებ, რომ ჩემი ცენტრი დიდ გამარჯვებას მოიპოვებს, რადგან კიდევ ერთხელ ვიტყვი, რომ უზენაესი სასამართლო, როგორც ჩანს, საზოგადოებრივ ნორმებს იცავს, როცა მეოთხე შესწორებაზე მიდგება საქმე. მან რამდენიმე წლის წინ, 8 ხმით ერთის წინააღმდეგ, უკანონოდ ცნო უფროსკლასელი გოგონას გახდით გაჩხრეკა, რადგან გოგონების ჩხრეკამ სკოლაში ნარკოტიკების აღმოჩენის მიზნით და თან დაბალი ხარისხის ეჭვის საფუძველზე საზოგადოების ძალიან დიდი უკმაყოფილება გამოიწვია²⁷. მართალია, „შიშველი აპარატი“ სერიოზულ შეშფოთებას იწვევს, მაგრამ მხოლოდ მობილიზებულ უმცირესობაში.

თუმცა დარწმუნებული ვარ, რომ „ბუნდოვანი აპარტის“ დროებითი გამარჯვება მაგალითს გვაძლევს, თუ როგორ შევეცადოთ კვლავ და წარმატებით დავაბალანსოთ პირადი ცხოვრება და უსაფრთხოება. მობილიზებულ საზოგადოებას შეუძლია მთავრობაზე ზემოქმედება მოახდინოს, შეუძლია აიძულოს ის, გონივრული წონასწორობა დაიცვას, როცა პირადი ცხოვრების ფასად უჯდება კონკრეტული სახის ტექნიკა. ხალხმა კი თავად უნდა გამოსცადოს, რას ნიშნავს პირადულ სივრცეში შეჭრა და კონტროლის დაკარგვა საკუთარ სხეულზე. ამ ამბავში იყო რაღაც ისეთი, რაც ყველა მგზავრმა განიცადა შინაგანად და რამაც განაპირობა კიდევ საბოლოოდ საპროტესო მოძრაობის წარმატება.

მაგრამ, შეუძლიათ თუ არა მოქალაქეებს, დაირაზმონ და ასეთივე გონივრული ბალანსი მოითხოვონ მაშინ, როცა პირად სივრცეს არა ხელისუფლება, არამედ კერძო კორპორაცია ემუქრება, მაგალითად, „გუგლი“ ან „ფეისბუქი“ და როცა მეტისმეტად ბევრი პირადული სახის ინფორმაციის გამოაშკარავებაზე პასუხიმგებელ მხარეს არა მთავრობა, არამედ ჩვენ თავად წარმოვადგენთ? აი აქ ნაკლებად თავდაჯერებული ვარ. როცა პირად სივრცეში ჩვენი თანამოქალაქე იჭრება და არა სახელმწიფო უწყება, ავტონომიის კი არა, პირადი ცხოვრების სხვა ფასეულობის, კერძოდ, ღირსების სფეროში ვიმყოფებით. გაიხსენეთ, რომ ავტონომია იმუნიტეტია, რომელიც მთავრობის მხრიდან ცხოვრებაში შემოჭრისგან გვიცავს. ღირსება კი სოციალურ ნორმებს იცავს, რომლებსაც ჩვენ ერთმანეთის მიმართ ვიცავთ. ის სოციალურად კონსტრუირებული ღირებულებაა, რომელიც ქვეყნების, საზოგადოებებისა და ეპოქების მიხედვით იცვლება. მაგალითად, გერმანიაში ავტომაგისტრალზე თითოთ თუ მიანიშნებთ

²⁶ საქმე „აშშ ჰართველის წინააღმდეგ“, მე-3 საოლქო სასასამართლო. United States v. Hartwell, 436 F.3d 174, 179–80 (3d Cir. 2006).

²⁷ Safford Unified Sch. Dist. No. 1 v. Redding, 557 U.S. 364 (2009).

მძლოლს, ეს შუა თითის ჩვენებად აღიქმება, რაც ღირსების შემლახველიც არის და კანონის დარღვევაც. წარმოგიდგენიათ, რა მოხდებოდა კალიფორნიის გზებზე ამ ნორმის პირობებში? ფრანგები კი ამერიკელებზე გაცილებით მწვავედ რეაგირებენ, როცა ხელფასზე ეკითხებით.

უგუნურობა იქნებოდა სხვადასხვა ქვეყნის ნორმების განზოგადება, როცა ღირსებას ეხება საქმე, რადგან ეს ნორმები, როგორც ზემოთ აღვნიშნეთ, ცვალებადია. მაგრამ სწორედ იმიტომ, რომ ღირსება სოციალურად კონსტრუირებული ღირებულებაა, მისი შენარჩუნება რთულია მოსამართლის ან კერძო კორპორაციის მიერ მოქალაქეთა აშკარად გამონათული უპირატესობის ფონზე. ისინი ფაქტობრივად ნაკლებად ნერვიულობენ ღირსებაზე, ვიდრე გაშიშვლებაზე. აი ამას მივყავართ მეორე მაგალითთან, რომელიც ზემოთ ვახსენე: „ფეისბუქზე“ განთავსებული ფოტო, რომელზეც ნასვამ მდგომარეობაში ვიმყოფებით და დავიწყების უფლება (“the right to be forgotten”). დღეს ჩვენ ვიცით, რა საფრთხეებს შეიცავს ინტერნეტ ქსელზე დაუფიქრებლად განთავსებული ფოტოები, საუბრის ნაწყვეტები და განახლებული სტატუსები. ეს ინფორმაცია კვალდაკვალ გამოგვედევნება მთელი ცხოვრების მანძილზე, მუდამ ჩვენთან იქნება და მოსვენებასაც დაგვიკარგავს. ამის დასტურია ის, რაც ახალგაზრდა ქალს, მასწავლებელ-პრაქტიკანტს სტივისი სნაიდერს დაემართა პენსილვანიაში²⁸. სტივისიმ “MySpace“-ის ვებგვერდზე თავისი ფოტო დადო, რომელზეც მეკობრის ქუდსა და ტანსაცმელში გამოწყობილს პლასტიმასის ჭიქა ეჭირა ხელში. ფოტო კი ასე დაასათაურა: „მთვრალი მეკობრე“. მისმა დამქირავებელმა, საჯარო სკოლის ღირექტორმა ჩათვალა, რომ ამ ფოტოთი ახალგაზრდა პრაქტიკანტი არასრულწლოვანთა შორის ალკოჰოლური სასმელების პოპულარიზაციას უწყობდა ხელს და სკოლიდან დაითხოვა²⁹. უნივერსიტეტის რექტორატმა კი, სადაც ის ბოლო კურსზე სწავლობდა, პედაგოგის დიპლომი აღარ მისცა³⁰.

სტივისმა საქმე აღძრა უნივერსიტეტის წინააღმდეგ. ის ამტკიცებდა, რომ დაირღვა მისი პირველი შესწორებით გათვალისწინებული უფლებები. მაგრამ მოსამართლემ არ მიიღო სარჩელი იმ საფუძვლით, რომ, ვინაიდან ის სახელმწიფო მოხელე იყო, მისი სიტყვა არ წარმოადგენდა საზოგადოებრივ ინტერესს და, შესაბამისად, პირველი შესწორებით გათვალისწინებული გარანტიები იმ კონკრეტულ შემთხვევაში მას არ ეხებოდა³¹. ყველაფერი დამთავრდა იმით, რომ სტივისი სნაიდერმა პედაგოგიური საქმიანობისთვის საჭირო სერტიფიკატი ვერ აიღო. იგი ამჟამად ადამიანური რესურსების სფეროში მუშაობს. შეიძლება ითქვას, რომ მისი კარიერა იმ ერთ ავბედით ფოტოს შეეწირა.

ამერიკაში რთულია სნაიდერისთვის მიყენებული ზიანისთვის – ინტერნეტ-წარსულისგან თავის დაღწევის შეუძლებლობისთვის – სამართლებრივი დაცვის ფორმულირება: სამართალმცოდნეები სემუელ უორენი და ლუის ბრანდისი 1890 წელს, თანაავტობით შექმნილ ნაშრომში, საუკეთესო წერილში, რაც კი ოდესმე პირადი ცხოვრების უფლებაზე დაწერილა,

²⁸ იხ. Brett Lovelace, Web Photo Haunts Graduate; MU Sued for Denying Degree (ვებგვერდზე განთავსებული ფოტო მოსვენებას უკარგავს კურსდამთავრებულს. მილერსვილის უნივერსიტეტს ფედერალურ სასამართლოში უჩივიან) INTELLIGENCER J., Apr. 27, 2007, at A1.

²⁹ *Id.*

³⁰ *Id.*

³¹ Snyder v. Millersville Univ., No. 07-1660, 2008 WL 5093140, at *14–16 (E.D. Pa. Dec. 3, 2008).

გვეუბნებოდნენ, რომ ახალმა ტექნოლოგიებმა, მაგალითად, კოდაკის კამერამ თუ ტაბლოიდურმა გაზეთებმა ჭკორობა საქმიანობად აქციეს, ისინი უსაქმური და ავი ხალხის გართობის საშუალება აღარ არისო³².

მიუხედავად იმისა, რომ, იმ ჭკორობასთან შედარებით, რაზეც ბრანდისი წუხდა „მოოქროვილ ხანაში“, დღევანდელი, ინტერნეტზე გაჩაღებული მითქმა-მოთქმა გაცილებით მასშტაბური მოცულობისაა, საფრთხის ქვეშ მანც ერთია – ღირსება. რა თქმა უნდა, ბრანდისი ბევრს ცდილობდა, რომ ფასეულობისთვის ფორმულირება მიეცა. როგორც თვითონ აღიარებდა, ამერიკულ სამართალში ღირსების დაცვის განმარტება არ არსებობს. ის ამბობდა, რომ რომაული სამართლისგან განსხვავებით, ჩვენ ღირსებისთვის არ ვქმნით განსჯად დანაშაულსო³³. მის ნაცვლად ბრანდისმა შემოგვთავაზა დელიქტების მთელი ახალი სერია, რომელიც გემრიელ დესერტს წააგავს, მაგრამ რეალურად სამოქალაქო სარჩელის საფუძვლებს წარმოადგენს ღირსების საწინააღმდეგო სამართალდარღვევათა დასარეგულირებლად. იმის გამო, რომ საზოგადოებაში არ არსებობდა კონსენსუსი იმის თაობაზე, თუ რა მოცულობით უნდა ჰქონოდათ პირადი ცხოვრების დაცვის მოლოდინი ადამიანებს, ამ დელიქტებმა მხარდამჭერები საზღვარგარეთ მოიპოვეს და არა ამერიკის შეერთებულ შტატებში. როგორც სამართლის ერთ-ერთი ჟურნალის სტატიის ავტორი წერდნენ, ბრანდისის დელიქტი ჯანმრთელად და ბედნიერად ცხოვრობს საფრანგეთში³⁴. ეს ალბათ ერთადერთი ადგილია, სადაც ჯერ კიდევ შეგიძლიათ უჩივლოთ ჟურნალისტს ცნობილი ადამიანისთვის ფოტოს გადაღებისთვის.

ადამიანს თავის წარსულზე მიბმა ინტერნეტში ღირსებას ულახავს. ამ დამცირების საწინააღმდეგო სასამართლო დაცვის მექანიზმების შექმნაზე ევროპის ქვეყნებში გაცილებით აქტიურად და ენერგიულად მუშაობენ. პირველად ალექს თიურქმა, საფრანგეთის მონაცემთა დაცვისა და უსაფრთხოების სახელმწიფო კომისიის თავმჯდომარემ, წამოაყენა წინადადება, შექმნილიყო „დავიწყების უფლება“³⁵. ეს წმინდა ფრანგული მოვლენაა. სარტრიდანაა. ამერიკელს გამოჩენა უყვარს, უნდა, რომ ცნობილი გახდეს, ფრანგს კი პირიქით, ურჩევნია, დაივიწყონ. როგორ უნდა დარეგულირებულიყო ეს უფლება ზუსტად, უცნობია. თიურქის აზრით, უნდა შექმნილიყო საერთაშორისო უწყება, ალბათ, „გულმავიწყობის საერთაშორისო კომისია“ ან რაღაც ამის მსგავსი, რომელიც კონკრეტული საქმეების საფუძვლზე შეაფასებდა, მიჩნეულიყო თუ არა კონკრეტული თხოვნა კონკრეტული სურათის მოსახსენებლად ინტერნეტიდან გამართლებულად და ლახავდა თუ არა სურათი ადამიანის პატივსა და ღირსებას თუ მორალურ უფლებებს. მოკლედ, დეტალები ბუნდოვანია.

ახლახან კი ვივიან რედინგმა, ევროკავშირის იუსტიციის კომისარმა და ევროპული კომისიის ვიცე-პრეზიდენტმა, წამოაყენა წინადადება, მოეხდინათ „დავიწყების უფლების“ კოდი-

³² იხ. Warren & Brandeis, supra note 5, at 195–96 (უორენი და ბრანდისი, supra შენიშვნა 5, გვ. 195-96; „ჭკორობა აღარ არის უსაქმური და ავი ხალხის გართობის საშუალება, ის საქმიანობად იქცა, რომელსაც გულმოდგინედ და ამასთან, უტიფრად ეწვევიან“).

³³ Id. at 198.

³⁴ იხ. Jeanne M. Hauch, Protecting Private Facts in France: The Warren & Brandeis Tort. Is Alive and Well and Flourishing in Paris (პირადი მონაცემების დაცვა საფრანგეთში: უორენისა და ბრანდისის დელიქტი ცოცხალია და თავს კარგად გრძნობს პარიზში), 68 TUL. L. REV. 1219 (1994).

³⁵ იხ. Jeffrey Rosen, The End of Forgetting (ჯეფრი როზენი, დავიწყების დასასრული), N.Y. TIMES, July 25, 2010, at MM30.

ფიცირება“. ბრიუსელში 2011 წლის დეკემბერში ჩატარებულ მონაცემთა დაცვის კონფერენციაზე მან თავის სიტყვაში განაცხადა:

„მინდა, აგრეთვე, რომ დავიწყების უფლებას იურიდიული საფუძველი ჩავუყაროთ, რომელიც შეიქმნება არსებულ წესებზე დაყრდნობით იმ მიზნით, რომ პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის საფრთხეებს ინტერნეტში უკეთ გავართვათ თავი. დარწმუნებული ვარ, რომ ეს ადამიანის მნიშვნელოვანი უფლებაა ჩვენს ეპოქაში, სადაც მონაცემების შეერთება, მოძიება და შენახვა სულ უფრო სწრაფი ტემპებით ხდება. თუ მომხმარებელს აღარ აქვს სურვილი, რომ მისი მონაცემები შენახული იყოს და თუ არ არსებობს ამ ინფორმაციის შენახვის საფუძვლიანი მიზეზი, ის უნდა მოიხსნას ინტერნეტ-სივრცეიდან“³⁶.

თუ დავიწყების უფლება იმაზე მეტად რთული რამ არ არის, ვიდრე პიროვნების დაარქივებული მაიდენტიფიცირებელი მონაცემების წაშლის მოთხოვნა გარკვეული პერიოდის შემდეგ, მაშინ ეს ნათელს მოჰყენდა „მონაცემთა ეკონომიის“ პრინციპს (და მისი აღსრულების მექანიზმსაც შექმნიდა), რაც უკვე იკვეთება ევროპულ დირექტივაში, რომელიც პირად ცხოვრებას ეხება³⁷.

თუმცა შემოთავაზებული დავიწყების უფლება, როგორც ჩანს, ადამიანებისთვის სამართლებრივი უფლების მინიჭებაა, მოხსნან თავისი სურვილით განთავსებული ფოტო ქსელიდან მას შემდეგ, რაც მას უამრავი მომხმარებელი გააზიარებს³⁸. ამ კუთხით კი ეს მკვეთრ დაპირისპირებაში მოდის გამოხატვის თავისუფლების ამერიკულ კონცეფციასთან. დავიწყების უფლების ფართო განმარტების მაგალითია არგენტინის სასამართლოს მიერ ცოტა ხნის წინ მიღებული გადაწყვეტილება, რომლის ძალითაც შეურაცხმყოფელი ფოტოების გავრცელებისთვის პასუხისმგებლობა დაეკისრათ ისეთ საძიებო სისტემებს, როგორცაა „იაჰუ“ და „გუგლი“³⁹. გასულ წელს არგენტინელმა მოსამართლემ გადაწყვიტა, რომ „იაჰუსა“ და „გუგლს“ პასუხი უნდა ეგოთ მორალური ზიანისთვის და პოპარსკვლავის ვირჯინია და კუნჰას პირადი ცხოვრების უფლების ხელყოფისთვის. პოპარსკვლავი წინდაუხედავად მოიქცა და პიკანტური ფოტოები გადაიღო, რომლებიც შემდეგ ინტერნეტზე განთავსდა⁴⁰. მიუხედავად იმისა, რომ ფოტოები არც პორნოგრაფიული ხასიათისა იყო, არც უხამსი და ახალგაზრდა ქალის თანხმობით იქნა ინტერნეტში მოთავსებული⁴¹, მან აზრი შეიცვალა და ფოტოების

³⁶ იხ. See Viviane Reding, Vice-President of the Eur. Comm’n, Speech at the Second Annual European Data Protection and Privacy Conference, The Future of Data Protection and Transatlantic Cooperation (ვივიან რედინგის მოხსენება: მონაცემთა დაცვის მომავალი და ტრანსატლანტიკური თანამშრომლობა (Dec. 6, 2011), ვებგვერდზე: <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=SPEECH/11/851&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>.

³⁷ იხ. Axel Spies, Analysis: Reform of the EU Data Protection Directive: ‘Right to Be Forgotten’—What Should Be Forgotten and How? (აქსელ სპაისი, ანალიზი: ევროკავშირის მონაცემთა დაცვის დირექტივის რეფორმა: „დავიწყების უფლება – რა უნდა იქნას დავიწყებული და როგორ), GLOBAL L. WATCH (Dec. 21, 2011), ვებგვერდზე: <http://www.globallawwatch.com/2011/12/analysis-reform-of-the-eu-data-protectiondirective-right-to-be-forgotten-what-should-be-forgotten-and-how/>.

³⁸ იხ. ჯეფრი როზენი, დავიწყების უფლება, See Jeffrey Rosen, The Right to Be Forgotten, 64 STAN. L. REV. ONLINE 88 (2012), ვებგვერდზე: <http://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-paradox/right-to-be-forgotten>.

³⁹ იხ. Vinod Sreeharsha, Google and Yahoo Win Appeal in Argentine Case (იაჰუსა და გუგლის სააპელაციო საჩივრები არგენტინის სასამართლომ დააკმაყოფილა). N.Y.TIMES, Aug. 20, 2010, at B4.

⁴⁰ Id.

⁴¹ Id.

მოხსნა მოითხოვა. მისი სიტყვებით რომ ვთქვათ, „ჩემი ღირსება და პატივი შეილახა. მოხსენით ფოტოები“. არგენტინელი მოსამართლეც დაეთანხმა და მითითება მისცა „გუგლს“ და „იაჰუს“, მოეხსნათ ფოტოები. „იაჰუს“ პასუხი ასეთი იყო: „ტექნოლოგიურად ამის გაკეთება ძალზე რთულია. ჩვენ არ შეგვიძლია შერჩევით მოეხსნათ ფოტოები, რომლებიც უკვე ფართოდაა გავრცელებული უამრავი მომხმარებლის მიერ, მოგვიწევს ამ პიროვნებაზე ყველა მითითების მოხსნა“. დღეს თუ არგენტინელი მომხმარებელი „იაჰუსზე“ მონიდომებს ვირჯინია და კუნძას მოძიებას, ის გავა ცარიელ გვერდზე, რომელზეც სასამართლოს ზემოხსენებული ბრძანებაა განთავსებული.

ამ უფლების – ადამიანი დავიწყებული იქნეს – დარღვევის პოტენციური აშკარაა. პოპვარსკვლავები, რომლებიც პიკანტურ ფოტოებს იღებენ, მოგვიანებით პოლიტიკაში ერთვებიან, განსაკუთრებით იტალიაში. ახლა წარმოიდგინეთ ყოფილი პოპვარსკვლავი, უკვე საარჩევნო კამპანიაში ჩართული, რა სინანულით იხსენებს ახალგაზრდობაში გადაღებულ ფოტოებს და როგორ ცდილობს, მოხსნას ინტერნეტ-სივრცეიდან მასზე ყველანაირი მითითება უხერხული კითხვების თავიდან ასაცილებლად.

ამ უფლების დაცვაც საკმაოდ ძნელია. ვის უნდა უჩივლოს ადამიანმა? „გუგლს“ და „იაჰუსს“? თუ მოლაღატე მეგობრებს, რომლებმაც ფოტოები გააზიარეს? რა გარემოებების შემთხვევაში უნდა დარჩეს ფოტოები ინტერნეტზე საზოგადოებრივი ინტერესის საბაბით? გვჭირდება თუ არა „გულმავიწყობის კომისია“, რომელიც ყოველი კონკრეტული საქმის საფუძველზე გაარკვევს, რა მოთხოვნები იგულისხმება საზოგადოებრივ ინტერესში?

როგორც პიტერ ფლეიჩერი, „გუგლის“ საერთაშორისო მონაცემთა დაცვის საკითხებში მრჩეველი წერს, ადამიანის უფლება, დავიწყებულ იქნეს, იმდენად ფართოა, რომ ძალზე განსხვავებულ სარჩელებს მოიცავს⁴². ადამიანის ყველაზე ნაკლებად საკამათო უფლებაა, წაშალოს მის მიერ „ფეისბუქის“ გვერდზე ან ალბომში განთავსებული ფოტოები ან ინფორმაცია, რასაც უკვე ყველა პლატფორმა გვთავაზობს. მაგრამ წაშლის უფლება სადავო ხდება, თუკი ამ ადამიანის მიერ განთავსებულ მასალას ვინმე „დააკოპირებს“ და სხვა საიტზე გადაიტანს, როგორც ეს მოხდა არგენტინელი პოპვარსკვლავის ფოტოების შემთხვევაში. ფლეიჩერი წერს, რომ, რა თქმა უნდა, საინტერნეტო პლატფორმებს არ უნდა მოსთხოვონ ადამიანის მიერ განთავსებული მასალების წაშლა სხვისი ალბომიდან ამ ალბომის მესაკუთრის თანხმობის გარეშე⁴³. და კიდევ უფრო რთული გადასაწყვეტია საკითხი, უნდა ჰქონდეს თუ არა ადამიანს უფლება, მოსთხოვოს ვინმეს წაშალოს მართალი, მაგრამ მისთვის საჩოთირო ინფორმაცია თავისი ვებგვერდიდან – ეს ისეთი მოთხოვნაა, რომელიც პირადი ცხოვრების ფასეულობებს პირდაპირ ამხედრებს სიტყვის თავისუფლების წინააღმდეგ⁴⁴. გარდა ამისა, ფლეიჩერი აღნიშნავს, რომ ამ საკითხს კიდევ უფრო მეტად ართულებს ის, თუ როგორ უნდა აღსრულდეს ეროვნული სასამართლოების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებები. მაგალითად, თუ გერმანიის სასამართლომ გადაწყვიტა, რომ გერმანელ მკვლელებს უნდა ჰქონდეთ მათი

⁴² იხ. Peter Fleischer, Foggy Thinking About Right to Oblivion (პიტერ ფლეიჩერის ბლოგსტოტი: ბუნდოვანი ფიქრები დავიწყების უფლებაზე, 9 მარტი, 2011. ვებგვერდზე: <http://peterfleischer.blogspot.com/2011/03/foggythinking-about-right-to-oblivion.html>.

⁴³ *Id.*

⁴⁴ *Id.*

დაპატიმრების დამამტკიცებელი მასალების ინტერნეტიდან წაშლის უფლება განსაზღვრული დროის გასვლის შემდეგ, ეს გადაწყვეტილება მხოლოდ გერმანიაში უნდა შესრულდეს თუ მთელ მსოფლიოში? და ამასთან, ვინ უნდა აღასრულოს ის⁴⁵?

თუკი გავითვალისწინებთ, რა მძიმე მდგომარეობაში ჩავარდება სასამართლო, როცა მას პირადი სივრცის დაცულობისა და სიტყვის თავისუფლების დაპირისპირებული ფასეულობების შეჯერება-დაბალანსებას მოსთხოვენ იმ სამყაროში, სადაც ჯერ არ შეთანხმებულან იმაზე, თუ რას ითხოვს პრივატულობა, ინტუიცია მკარნახობს, რომ ამ პრობლემების მოგვარება დღეს ტექნოლოგიურად უფრო არის შესაძლებელი, ვიდრე სამართლებრივი გზით. მაგალითად, არსებობს ე.წ. „ბუნდოვანი“ სკანირების აპარატზე მიღებული გადაწყვეტილების მსგავსი საშუალება, რომელიც სტივისი სნაიდერის შემთხვევაშიც შეიძლება გამოვიყენოთ, უბრალოდ, გავაქროთ ინფორმაცია. დღეს უკვე არსებობს მცირე აპლიკაციები, რომლებიც საშუალებას გაძლევენ, გააქროთ თქვენი პირადი მონაცემები. ერთ-ერთ მათგანს, „TigerText“-ს შეუძლია ვადები დაგაყენებინოთ თქვენს ტექსტურ შეტყობინებებზე⁴⁶. რომლებსაც სურვილისამებრ გააქრობთ სამ დღეში, სამ თვეში ან თქვენს მიერ მითითებულ ვადებში.

სულ ახლახან გერმანულმა კომპანიამ X-Pire-მა განაცხადა⁴⁷, რომ ამოქმედა „ფეისბუქის“ აპლიკაცია, რომელიც მომხმარებელს საშუალებას მისცემს, ავტომატურად წაშალოს მონიშნული ფოტოები ელექტრონული გასაღების საშუალებით, რომელსაც მოქმედების მოკლე ვადა აქვს. გასაღებს მოიპოვებთ CAPTCHA-ს ამოხსნის შემდეგ, რომლის ამოკითხვა საკმაოდ რთულია, როცა განსაზღვრული ციფრების კომბინაციები გაქვთ ჩასაბეჭდი. როგორც კი ფოტოზე მითითებული ვადა ამოიწურება, აპლიკაცია გასაღების გაქრობას უზუნველყოფს. X-Pire-ს აპლიკაცია „ბუნდოვანი“ აპარატის მსგავსი გამოსავალია ე.წ. ციფრული დავიწყებისთვის. მაგრამ სანამ „ფეისბუქი“ მსგავს აპლიკაციას არ ჩართავს თავის პლატფორმაში, იმის შანსი, რომ მომხმარებელმა ეს მომსახურება აირჩიოს, ნაკლებია და, შესაბამისად, მონაცემთა გაქრობა რეალურად არ იქცევა ნორმად. სამწუხაროდ, ეს ის შემთხვევაა, როცა „ფეისბუქის“ ფინანსური ინტერესები ეჯანება „ბუნდოვანი“ აპარატის მსგავს გამოსავალს, რაც დაიცავდა პირად ცხოვრებას. „ფეისბუქი“ საპირისპირო მიმართულებით მოძრაობს, უფრო მეტი გამჭვირვალობისკენ მიიღტვის და არა პირადული ინფორმაციის დაცულობისკენ. „ფეისბუქის“ გადაწყვეტილების დასაცავად, რომ პროფილის ინფორმაციისთვის დეფოლტი საჯარო გახადოს და არა დაცული, მარკ ცუკერბერგმა განაცხადა, რომ „ფეისბუქი“ ვალდებულია, ასახოს საზოგადოების ნორმები, რომლებიც ინფორმაციის სააშკარაოზე გამოტანას ანიჭებს უპირატესობას და არა მათ გასაიდუმლოებას⁴⁸.

⁴⁵ *Id.*

⁴⁶ იხ. Belinda Luscombe, TigerText: An iPhone App for Cheating Spouses?, TIME; (ბელინდა ლუსკომბი, 26 თებერვალი, 2010, „TigerText: აიფონის აპლიკაცია მეუღლეების მოსატყუებლად? ვებგვერდზე: <http://www.time.com/time/business/article/0,8599,1968233,00.html>.

⁴⁷ X-PIRE, <http://www.x-pire.de/> (უკანასკნელად ნანახია 2012 წლის 23 თებერვალს).

⁴⁸ იხ. Marshall Kirkpatrick, Facebook's Zuckerberg Says the Age of Privacy Is Over, ReadWriteWeb (ფეისბუქის ცუკერბერგი ამბობს, რომ პირადი ცხოვრების დაცულობის ხანა დასრულდა, 9 იანვარი, 2010. ვებგვერდზე: <http://www.readwriteweb.com/archives/>

(ცუკერბერგის სიტყვები: „ჩვენს ფუნქციად სიახლეების დანერგვას, სისტემის მუდმივ განახლებას მივიჩნევთ, ამ სიახლეებში კი თავის მხრივ ასახვას პოვებს მოქმედი საზოგადოებრივი ნორმები). იხ. Jose Antonio Vargas, The Face of Facebook: Mark Zuckerberg Opens Up (ფეისბუქის სახე: მარკ ცუკერბერგი ღიად საუბრობს), NEW YORKER, Sept. 20 2010, at 54, 63–64.

ასეთი მიდგომა, როგორც ჩანს, არასწორია. როგორც „ბუნდოვანი“ აპარატურის და „გუგლის“ 24 საათიანი თვალთვალის შემთხვევაში დავინახეთ, საზოგადოებრივი ნორმები არ არის ის, რასაც „ფეისბუქი“ ასახავს. სულ პირიქით, სწორედ ამ ნორმების ჩამოყალიბებაში ასრულებენ გადამწყვეტ როლს „გუგლი“ და „ფეისბუქი“. X-Pire-ის მსგავსი ტექნოლოგიის განვითარება, რაც გაგიადვილებთ თქვენს მიერ თქვენს საკუთარ ვებგვერდზე ინფორმაციის წაშლას, უფრო დიდ გავლენას იქონიებს დავიწყების უფლების მოქმედების სფეროზე, ვიდრე საერთაშორისო სასამართლოებისა თუ მარეგულირებელი უწყებების გადაწყვეტილებათა მთელი სერიები. ეს კიდევ ერთხელ ადასტურებს საკამათო საზოგადოებრივი ნორმების შემოღების სირთულეს ამ მშფოთვარე და ჭირვეულ სამყაროში.

ჩემი უკანასკნელი მაგალითი სიტყვის თავისუფლებას ეხება და „გუგლის“ შემთხვევასთან მივყავართ. აქამდე ვამბობდი, რომ სასამართლო შესაძლოა უკეთ იყოს აღჭურვილი იმისთვის, რომ ავტონომიურობასთან დაკავშირებული სამართალდარღვევები 24 საათიანი თვალთვალის აკრძალვის ნორმებით ან „ფეისბუქით“ დაარეგულიროს, ვიდრე ღირსებასა და რეპუტაციასთან დაკავშირებული დარღვევები. მაგალითად, ვერაფერს მოუხერხებს „ფეისბუქზე“ მთვრალ მდგომარეობაში გადაღებული ფოტოების განთავსებას, რომლებიც არასდროს ქრება. მაგრამ რეგულაციები ორივე შემთხვევაში დამოკიდებული იქნება განვითარებად ნორმებზე, რომელთა კონტურების წარმოდგენა არამცთუ ოც წელიწადში, ხუთ წელიწადშიც ძნელია. სულ ბოლო ხანებამდე ადამიანი, რომელსაც უფრო მეტი უფლებამოსილება ჰქონდა, გადაეწყვიტა, ვის შეეძლო ლაპარაკი და ვისთვის შეეძლოთ მოესმინათ მთელ მსოფლიოში, პრეზიდენტი, მეფე ან უზენაესი სასამართლოს მოსამართლე კი არა, ნიკოლ ვონგი გახლდათ, „გუგლის“ მთავარი მრჩეველის მოადგილე, რომელსაც კოლეგები „გადაწყვეტილების მიმღებს“ ეძახდნენ მის გადადგომამდე⁴⁹. ნიკოლ ვონგი ნამდვილი გადაწყვეტილების მიმღები იყო. მას აღვიძებდნენ შუა ღამით, რომ გადაეწყვიტა, რა შინაარსი დადებულიყო ან მოხსნილიყო და არა მარტო Google.com-იდან, არამედ მთელ მსოფლიოში, Google.fr-ზე (საფრანგეთის) თუ Google.de-ზე (გერმანიის) და YouTube-ზე, რომელიც „გუგლმა“ შეიძინა 2006 წელს⁵⁰.

თქვენ შეიძლება აღფრთოვანება არ მოგგვაროთ იმ აზრმა, რომ ერთ ქალს ანდობდნენ ამ წარმოუდგენლად კონტექსტუალური და სიტყვის თავისუფლებასთან დაკავშირებული რთული გადაწყვეტილებების მიღებას მთელი მსოფლიოს მასშტაბით, მაგრამ სიმართლე ის გახლავთ, რომ გადაწყვეტილების მიმღების ეს მოდელი, როგორც არაადეკვატურიც უნდა იყოს, შეიძლება უკეთესია, ვიდრე სხვა ალტერნატივები. ამჟამად რეპრესიული ქვეყნები და, უნდა ითქვას, დასავლური დემოკრატიებიც მკაცრად ითხოვენ ქსელებში გარკვეული სახის ვიდეოკლიპების დაბლოკვას. მაგალითად, ძლიერ წნეხს განიცდის Comcast და Verizon ინტერნეტზე ბავშვთა პორნოგრაფიის აკრძალვის გამო. ევროპიდანაც ისმის მოთხოვნები ტერორიზმის მასტიმულირებელი ვიდეოების დაბლოკვაზე. ევგენი მოროზოვი თავის ახალ საინტერესო წიგნში „ნეტის ილუზიები“ დამაჯერებლად ხსნის, რომ რეპრესიულ მთავრობებს, რომელთა მაგალითებად ირანისა და ეგვიპტის ხელისუფლებები მოჰყავს, შეუძლიათ

⁴⁹ Jeffrey Rosen, Google's Gatekeepers (გუგლის მცველები), N.Y. TIMES, Nov. 30, 2008, at MM50.

⁵⁰ Andrew Ross Sorkin, Dot-Com Boom Echoed in Deal to Buy YouTube, N.Y. TIMES, Oct. 10, 2006, at A1.

ინტერნეტი თავისუფლების ჩასახშობად გამოიყენონ⁵¹. კიბერ-იდეალისტებისგან განსხვავებით, მოროზოვი დარწმუნებულია, რომ რევოლუცია „ტივტერზე“ ჭიკჭიკით არ დაიწყება.

ვონგი ნამდვილად იმსახურებს ლიბერტარიანული კონსერვატორებისა და სამოქალაქო ლიბერტარიანული ლიბერალების პატივისცემას, რადგან ეს ქალი არსებითად სიტყვის თავისუფლებისთვის მყარი დაცვის კოდიფიცირებას ცდილობდა, ისეთი თავისუფლებისთვის, რომელიც უზენაესმა სასამართლომ ცნო საქმეში „ბრანდენბურგი ოპიოს შტატის წინააღმდეგ“⁵². მაგრამ სენატორმა ჯო ლიბერმანმა ისეთი წნეხის ქვეშ მოაქცია ვონგი და მისი კოლეგები, რომ მათ უკან დაიხიეს. YouTube-მა ცოტა ხნის წინ ახალი კატეგორია დაამატა, რომელზე დაწკაპუნებით მომხმარებელი მიანიშნებს, რომ ვიდეოკლიპი მოსახსენელია, რადგან ტერორიზმის პროპაგანდირებას უწყობს ხელს⁵³. ეს შემაშფოთებელია, რადგან ზედმეტად განავრცობს იმ სტანდარტს, რომელსაც უზენაესი სასამართლო იყენებს ისეთი სიტყვის დასარეგულირებლად, რომელიც ძალადობას აღვივებს. შეიძლება ითქვას, რომ YouTube ლიბერმანს დანებდა, რაც იმაზე მიგვანიშნებს, რომ მომხმარებლის მიერ შექმნილი სისტემა საზოგადოებრივი ნორმების ცხოვრებაში გასატარებლად ვერასდროს ისეთი კეთილსინდისიერებით და სკრუპულოზურობით ვერ დაიცავს სიტყვის თავისუფლებას, როგორც ამას სამუდამოდ არჩეული მოსამართლე აკეთებს და მასავით ვერ გადაწყვეტს მკაცრი წესების გამოყენებით, თუ როდის შეიძლება სიტყვა აღქმული იყოს როგორც საშიში მოქმედების ფორმა.

„გუგლი“ სიტყვის თავისუფლების უკეთესი დარაჯია, ვიდრე „ფეისბუქის“ მსგავსი კომპანიები, რომლებმაც უარი თქვეს, შეერთებოდნენ არასამთავრობო ორგანიზაციას Global Network Initiative-ს, რომელიც სიტყვის თავისუფლებისა და პირადი მონაცემების დაცვისთვის იბრძვის⁵⁴. კრიტიკოსი ლი სიგელი ვარაუდობს, რომ 50 წელიწადში შეიძლება „გუგლი“ ისე გავიხსენოთ, როგორც დღეს „აღმოსავლეთ ინდოეთის კომპანიას“ ვიხსენებთ, და თუ მართლა ასე მოხდა, ალბათ ნოსტალგიაც გაგვიჩნდება „გადაწყვეტილების მიმღების“ მოდელის მიმართ, რომელიც, მიუხედავად შეცდომებისა, მაინც უკეთესად იცავდა სიტყვის თავისუფლებას, ვიდრე სხვა არსებული ალტერნატივები⁵⁵. მაგრამ YouTube-ის კაპიტულაცია გვიჩვენებს, რომ „გუგლის“ მოდელმა „გვენდეთ“ შეიძლება ვერ მოახერხოს სიტყვის თავისუფლების დაცვა სტაბილურად 21-ე საუკუნეში, მიუხედავად იმისა, რომ „გუგლის“ ამ მოდელის ალტერნატივა, კერძოდ, მსოფლიოში არსებული ყველა ეროვნული მარეგულირებელი უწყების აღჭურვა სადავო ვიდეომასალის ინტერნეტ-სივრციდან მოხსნის მოთხოვნის უფლებამოსილებით შეიძლება თავისუფალი სიტყვის დაცვის უფრო სუსტი მექანიზმი აღმოჩნდეს, ვიდრე „გუგლის“ „გადაწყვეტილების მიმღების“ მოდელია დღეს. დაბოლოს, რა თქმა უნდა, გადაურჩება თუ არა „გადაწყვეტილების მიმღების“ მოდელი ბიზნესის უმოწყალო შეტევას

⁵¹ Evgeni Morozov; *The Net Delusion*; 134 (2011).
⁵² 395 U.S. 444 (1969). საქმეში „ბრანდენბურგი ოპიოს შტატის წინააღმდეგ“ უზენაესმა სასამართლომ გადაწყვიტა, რომ მთავრობას უფლება არ აქვს დასაჯოს ადამიანი არეულობის ან შუღლის გამომწვევი სიტყვის წარმოთქმისთვის, თუ ეს სიტყვა მოქმედების წაქეზებისკენ ან მოქმედებისკენ პირდაპირ არ არის მიმართული.
⁵³ იხ. Brian Bennett, *YouTube Is Letting Users Decide on Terrorism-Related Videos* (YouTube მომხმარებელს აძლევს გადაწყვეტილების მიღების უფლებას ტერორიზმთან დაკავშირებული ვიდეოების შესახებ); L.A. TIMES (Dec. 12, 2010), ვებგვერდზე: <http://articles.latimes.com/2010/dec/12/nation/la-na-youtubeterror-20101213>.
⁵⁴ Global Network Initiative: <http://www.globalnetworkinitiative.org> (უკანასკნელად ნანახია 2012 წლის 23 თებერვალს).
⁵⁵ Lee Siegel, *Twitter Can't Save You* („ტივტერი“ ვერ გადაგარჩენთ), N.Y. TIMES, Feb. 6, 2011, at BR14.

ჟურნალისტიკის მონეტიზაციისთვის, ისე რომ წამყვანმა ვიდეოებმა შესთავაზონ სამიზნე მომხმარებელს ეფექტური პლატფორმა რეკლამის გაყიდვისთვის, ამას მომავალი გვიჩვენებს.

ახლა უფლება მომეცით, შევაჯამო ჩემი მოსაზრებები. მე შევეცადე, ხაზი გამესვა პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობისა და სიტყვის თავისუფლების კონსტიტუციური ფასეულობების დაცვის სირთულისთვის „გუგლისა“ და „ფეისბუქის“ ეპოქაში, ანუ ისეთი სტრუქტურებისა, რომლებსაც კონსტიტუცია არ ზღუდავს ფორმალურად. ერთი მხრივ, მე ვცდილობ, ოპტიმისტური სურათი წარმოგიდგინოთ ჩემს მიერ მოტანილ თითოეულ მაგალითში, იქნება ეს „გუგლის“ 24 საათიანი თვალთვალი, „ბუნდოვანი“ აპარატები, „ფეისბუქური“ წარსულისგან თავის დაღწევა თუ სიტყვის თავისუფლების პროპაგანდა „იუთუბსა“ და „გუგლზე“. თითოეულ შემთხვევაში შესაძლებელია ისეთი წესებისა თუ ტექნიკის დანერგვა, რომლებიც დაიცავს სიტყვის თავისუფლებისა და პირადი ცხოვრების ფასეულობებს ამ ჩვენს ცვალებად სამყაროში. შეიძლება წარმოვიდგინოთ, რომ აკრძალავთ ყველგან მსუფვე თვალთვალს, რომ „ბუნდოვან“ აპარატს მივანიჭებთ უპირატესობას, განვაფიქრებთ მონაცემთა გაქრობის ტექნიკას და გვეყოლება სიტყვის თავისუფლების დამცველი და არა შემზღვეველი ხელმძღვანელობა, ისეთი, როგორიც „გუგლს“ და „ტვიტერს“ ჰყავს. მაგრამ მივიღებთ თუ არა ამ კარგ წესებს ან დავნერგავთ თუ არა საჭირო ტექნიკას, რეალურად იმაზეა დამოკიდებული, თუ კონკრეტულად რა სახის წესებსა და ტექნიკას ითხოვს საზოგადოება. ჯოუნსის საქმეში მოსამართლეთა უმრავლესობამ საბოლოო ჯამში ვიწრო განმარტებით მიიღო გადაწყვეტილება GPS თვალთვალის წინააღმდეგ, ნაწილობრივ იმიტომ, რომ არ სურდა პიროვნული ავტონომიის ახალი, ამორფული უფლების შექმნა, როგორც როის საქმეში აღიარა. პოლიტიკური პროტესტი და გამიშვლების საწინააღმდეგო კამპანია დასჭირდა ე.წ. „შიშველი აპარატის“ „ბუნდოვანით“ შეცვლას; „ფეისბუქი“ უხალისოდ დაჰყვა მომხმარებლის მოთხოვნებს (რეალურად კი ევროპიდან წამოსული საჩივრების შიშით დაიხია უკან) და გააიოლა მონაცემთა წაშლა, თუმცა დღესაც დარწმუნებულია, რომ პირადი ცხოვრების დაცვის უფლებას პირადი მონაცემების გამოაშკარავება გადაწონის. დაბოლოს, „გუგლმა“, მიუხედავად იმ პასუხისმგებლობის გრძნობისა, რომელიც გამოხატვის თავისუფლებისადმი აქვს, ირჩია, არ შეწინააღმდეგებოდა პოლიტიკურ მოთხოვნებს და გაეფართოებინა აკრძალული ენის კატეგორიები „იუთუბზე“, რომლებსაც მომხმარებელი ირჩევს და რომლებიც, შესაბამისად, საზოგადოების ნორმებს ასახავს, იმის ნაცვლად, რომ თავად ჩამოეყალიბებინა სიტყვის თავისუფლების განმამტკიცებელი სტანდარტები.

ასე რომ, შეკითხვაზე, თუ როგორ კანონებსა და ტექნოლოგიას მოითხოვს თანამდეროვე ადამიანი – სიტყვის თავისუფლების დამცავს თუ შემზღვეველს – პასუხი ჩვენი გასაცემია, რადგან არჩევანი ჩვენზეა.